

Jak by měla vláda ČR řešit v následujících letech české zemědělství

Motto: Vzduch, voda a půda jsou základní atributy existence lidstva

SVĚT:

Vyspělé státy světa zvyšují produktivitu práce, koncentraci zemědělské a potravinářské výroby, s obrovským tempem zavádějí půdo-ochranné technologie a protierozní obdělávání půdy, systémem precizního zemědělství, které brání půdní erozi a umožní intenzivní hospodaření na půdě. Zemědělsky vyspělé státy intenzivně pracují na genetice v rostlinné i živočišné výrobě.

V rostlinné výrobě u základních plodin, kterými jsou kukuřice a sója, uplatňují systém GMO, který jim přináší zdravé rostliny s minimálním využíváním chemických ochranných prostředků a téměř dvojnásobným výnosem, než dosahují v průměru všichni ostatní. Produkce je zdravá a při vysokém výnosu a nižších vstupech (chemických prostředků a průmyslových hnojiv) je velmi levná, tudíž tyto vyspělé státy likvidují konkurenci.

V živočišné výrobě vyspělý svět vkládá obrovské finanční prostředky do šlechtění, které přináší vynikající výsledky nejen v produkčních a reprodukčních ukazatelích, ale i v kvalitě. Obrovský pokrok lze zaznamenat u komodit jako je mléko, vepřové maso a drůbeží maso.

Jakoby vyspělý zemědělský svět nebral velice vážně prognózy s vývojem počtu obyvatel v roce 2050, kdy lidstvo dosáhne téměř 10 mld. obyvatel na naší planetě. V nejlidnatějších zemích světa, v Číně, Indii a Indonésii se procenta střední třídy zvýší ze současných 16 % na cca 55 %, která si již bude moci dovolit koupit veškeré potřebné potraviny. V této době se předpokládá, že výměra obhospodařované zemědělské půdy bude již nižší než 0,15 ha na obyvatele planety. Lze předpokládat, že ten, kdo bude mít k dispozici dostatečnou nabídku kvalitních potravin, bude mít ve světě obrovský vliv a ekonomickou prosperitu.

EVROPA:

Vyrábí více potravin než spotřebuje, které jsou na nejvyšší nutriční a hygienické úrovni. V rámci EU však stará EU15 významnou silou národních rozpočtů a nejednotnou dotační politikou ve státech vstoupivších po roce 2004 utlumila v těchto zemích zemědělskou a potravinářskou výrobu, aby mohla expandovat a ovládnou trh těchto zemí. V zemích, které přistoupily v roce 2004 a později byla nastavená nevhodná podpora na zemědělskou plochu bez odpovídajících podmínek chovu dobytka a bez podpor náročných citlivých komodit zelinářských, ovocnářských a speciálních plodin. Tím země staré patnáctky ovládly trhy těchto zemí, za přispění vlastních supermarketů

zkoncentrovala a ovládla obchod s potravinami. Jediné co brání úplnému převzetí potravinářského trhu je malá koncentrace farem (Rakousko, Bavorsko, Francie...), kde skryté národní podpory a účinný zákon o ochraně zemědělské půdy vytváří maximální prostor pro zvětšení farem. Ve společné zemědělské politice ale staré státy maximálně tlačí na omezování plateb pro velké podniky a proklamují jen hospodaření na malých rodinných farmách. V těchto zemích je však potravinářská výroba značně zkoncentrovaná a je schopna konkurovat celému světu. Stále se mluví o společné zemědělské politice a jednotném trhu, ale opak je pravdou. V nejlepších přírodních podmínkách v zemích, jako je Holandsko a další státy jsou platby na plochu až 400 euro na hektar zemědělské půdy a ve státech, jako je Chorvatsko, Litva a dalších, se pohybuje platba na hektar kolem 100 euro. V programu rozvoje venkova jsou též objemy podpor vyšší, ale největší nerovnost je v kofinancování tohoto programu společné zemědělské politiky ze zdrojů vlastní země, pohybuje se od 15 do 100 % (například Slovensko 25 %, Česko 35 %, ale SRN 59,5 %, Rakousko 100 %). Národní dotace jsou čtyřikrát až pětkrát vyšší než v nových zemích a jsou často poskytovány skrytě a byly nastaveny individuálně každým státem před rokem 2004. Od roku 2004 pak probíhá notifikace orgány Evropské unie. Skryté národní dotace starých zemí jsou poskytovány přes ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva místního rozvoje, ministerstva životního prostředí, ministerstva zemědělství a přes různé územní správní celky starých zemích. Tím o jednotném trhu nelze mluvit a tyto nastavené podmínky téměř zlikvidovali zemědělskou a potravinářskou výrobu ve většině zemích, které přistoupili po roce 2004.

Pokud by jednotný trh v EU opravdu začal existovat a byly pro všechny země zachovány podpory na úrovni EU15 došlo by k využití přírodního potenciálu a relativně levné pracovní síly. To by podstatně zvýšilo produkci ovoce, zeleniny a všech živočišných komodit a EU by se stala svým objemem výroby, ale hlavně svou kvalitou potravin velkým konkurentem v uspokojování postupně rostoucí poptávky po potravinách na celém světě.

ČESKÁ REPUBLIKA:

V posledních letech je zemědělská a potravinářská výroba výrazně dehonostována. Význam tohoto sektoru jak z pohledu produkce potravin, tak z pohledu biodiverzity je značně podceňován. Je pravdou, že uplynulých 70. letech bylo špatně organizované zemědělství, nejprve násilnou kolektivizací, kde živočišná výroba byla koncentrována, ale dochází k minimálnímu růstu produktivity práce. Přes řadu negativ byla zajištěna soběstačnost v rostlinné i živočišné výrobě. Chybějí pouze nejnovější technologie, osiva, či genetika a podobně.

Po roce 1990 jsme nedokázali využít obrovskou výhodu z rozsahu a politická rozhodnutí nevedla k nastavení motivačních pravidel k využití technického rozvoje země, již dostupného z celého světa, naopak došlo k nastavení podmínek k maximální extenzitě a útlumu živočišné výroby. Výrazně k rušení hlavně živočišných výrob přispěla likvidace

hlavně obchodních dohod uzavřených v dobách končícího socialismu, a tím vyráběná živočišná produkce neměla uplatnění na starých trzích v socialistických zemích a z důvodu nemožného umístění na jiných trzích došlo k tak výraznému poklesu cen komodit, že nedosahovali ani 30 % reálných nákladů (např. ceny krav 9 Kč za 1 kg živé váhy, ceny býků 13 Kč za 1 kg živé váhy).

Výměra orné půdy z 3,825 mil. ha v roce 1936 a 3,278 mil. ha v roce 1990 klesla na 2,46 mil. ha v roce 2019 a zelení aktivisté mluví o potřebě zatravnování a tvorbě zelených remízků. Máme rozlohu 7,88 mil. ha a orná půda představuje z naší rozlohy 31,1 %. Máme tedy lesů, luk, vod a dalších krajinných prvků včetně městských sídel a obcí téměř 70 %. Který stát s obdobným reliéfem má lepší podmínky pro život zvířat, ptáku a dalších živočichů? Není třeba organizovat intenzivní zemědělskou výrobu tak, aby uživila národ a současně zajišťovala dostatečnou úroveň péče o krajinu?

Současný neutěšený stav zejména v živočišné výrobě je způsoben nevhodnými politickými rozhodnutími. Většina neprofesionálů na místech kormidelníku českého zemědělství bez odborných znalostí, bez úspěšných výsledků prokázaných praxí, vedla naše zemědělství k velmi smutným výsledkům.

Živočišná výroba dosáhla následující úrovně:

Stavy hospodářských zvířat v tis. ks

Rok	1936	1989	2018	18/89 v %
Dojnice	1805	1247	360	28,8
Skot celkem	3298	3481	1415	40,6
Prasnice	330	312	90	28,9
Prasata celkem	2462	4799	1544	32,2

Výše uvedená nesmyslná redukce stavů hospodářských zvířat je hlavní příčinou nedostatečného zadržování vody v půdě. Pokud dojde k vyváženému hospodaření, to je dodržování zemědělských soustav, opětovně se začne pěstovat ve výrazné míře jetel, vojtěška, hrách, bob a dalších plodiny, pak půda bude mít dostatek organické hmoty, drobtovitou strukturu apod. Při optimálním stavu půdy dokážeme zadržet v půdě více vody než máme ve všech řekách, jezerech a přehradách (to uvádí i Dánská studie o stavu zemědělské půdy). Někde až úplný výpadek hospodářských zvířat na jednotlivých hospodářstvích a prodej slámy na palivové granule vede ke ztrátě humusu, okyselování půd, likvidaci drobtovité struktury, minimální jímavosti vody a hlavně k zvýšené potřebě průmyslových hnojiv.

Zdvojnásobení počtu hospodářských zvířat by naplnilo stavy hospodářských zvířat na cca 60 % roku 1990 a pomohlo by zajistit vyváženost rostlinné a živočišné výroby. Do osevních postupů by automaticky přineslo pěstování motýlokvětvých rostlin

k výživě zvířat (jak už bylo zmíněno), které poutají vzdušný dusík, který nahradí velkou část používaných průmyslových hnojiv a samozřejmě zvýší jímavost vody v půdě.

Osevné plochy zemědělských plodin v tis. ha (ovoce, zelenina v tis. tun)

Rok	1936	1989	2018	18/89 v %
Obilniny	2219	1670	1339	80,2
Brambory vč. škrobových	507	115	22	19,1
Cukrovka	148	127	59	46,4
Ovoce	416	590	188 (2015)	31
Zelenina	253 (1945)	574	247 (2015)	43

Složitá je situace v rostlinné výrobě, kde došlo k redukci plodin náročných na pracovní sílu s vysokou produkcí na hektar (vysokou přidanou hodnotou), jako jsou brambory, zelenina a ovoce. Je velmi smutné dovážet brambory z Egypta, Alžírsko, Turecka, když naše země byla exportérem a dovážela pouze ranné brambory. Nedokázat si vyrobit na našich úrodných půdách kolem řek dostatek běžné zeleniny a ovoce je až trestuhodné, vždyť sklizeň zeleniny je v současné době oproti roku 2000 u jednotlivých druhů:

Petržel na 16 %	Zelí na 32 %
Kedluben na 25 %	Okurky na 26 %
Kapusta na 9 %	Rajčata na 27 %

Květák oficiálně neprodukuje vůbec a česnek pouze na 10 %. U ovoce není situace o moc veselejší. Ve srovnání s rokem 2000 je současná produkce na následující úrovni:

Jablka na 38 %	Švestky na 33 %
Hrušky na 15 %	Třešně na 18 %
Broskve na 10 %	Rybíz na 10 %
Merunky na 31 %	Angrešt na 1 %

Zatím co obilovin spotřebováváme ve výši 50 až 60 % produkce do potravin a krmiv a zbytek, to je 3 až 4 mil. tun vyvážíme. V současné době se nízkou produkcí hnoje na většině našich půd vytváří nedostatek fosforu (nutného ke kvetení a zrání), který pak dovážíme za vysoké ceny z Jižní Ameriky, Alžírsko a Dálného východu.

Pokud by bylo obilí spotřebované v živočišné výrobě, nebylo by nutné fosfor v tak velké míře dovážet, ale značná část by byla zajišťována z drůbežího a vepřového hnoje.

Hrubá zemědělská produkce ČR ve stálých cenách v mld Kč

Rok	1936	1990	2018	2018/1990 v %
	80,946	106,143	73,667	69,4

Výsledky ukazují na neodpovědné řízení zemědělské výroby za uplynulých 30 let naší vládní garniturou, která se držela hesla „není třeba potraviny vyrábět, vše si můžeme dovést“. Zapomnělo se však na výrobní a hygienické standarty, používané u nás, zakázané chemické látky a uhlíkovou stopu, stáří a kvalitu dováženého zboží, které dnes intenzivně řešíme. Přes téměř destrukci českého zemědělství je současná soběstačnost v České republice následující:

Mléko 88 – 90 %	Drůbeží maso 54 až 64 %
Vepřové 36 – 38 %	Vejsce 54 až 60 %

V hovězím masu jsme soběstační, ale spotřeba klesla z 23,5 kg v roce 1989 na 7,8 kg v roce 2018 na obyvatele za rok.

Tento stav je vzhledem k nesmyslně nastaveným podporám EU, které neřeší vyváženost mezi živočišnou a rostlinou výrobou, ještě funkční a řešitelný.

Tento stav je sanován velmi dobrými výsledky řady podniků, které přes vyšší zadluženost vzniklou z udržení živočišné výroby, dosahují nadprůměrné výsledky v užítkovosti a reprodukčních parametrech, kterými se řadí jak ve výrobě mléka tak u vepřového a drůbežího masa mezi nejlepší země v EU 28.

Časté diskuze o produkci skleníkových plynů v Evropě živočišnou výrobou a potřebě jejich snížení u všech členských států EU 28 vyvolává úsměv. To proto, že v jednotlivých zemích je obrovský rozdíl v zatížení zvířat na 100 ha zemědělské půdy. Konkrétně Spolková republika Německo produkuje na 100 ha zemědělské půdy 2,3 x více mléka a užítkovost má nižší než Česká republika, 5,3 x více vepřového masa a 3,4 x více hovězího masa a je zemí exportní ve všech komoditách, například u vepřového masa vyváží kolem 20 % své produkce.

Holandsko produkuje na 100 ha zemědělské půdy 9,1 x více mléka, 11,1 x více vepřového masa a 9,9 x více hovězího masa oproti České republice. V uvedených komoditách tyto země vyváží více než spotřebují vlastním obyvatelstvem. Tato obrovská intenzita je realizována jen a pouze z ekonomických důvodů.

Velice jednoduché srovnání ukazuje na to, že není odůvodnitelné v České republice redukovat stavy hospodářských zvířat, ale naopak posilovat živočišnou výrobu a spotřebovat produkci tam, kde se vyrábí a tím zvyšovat čerstvost, kvalitu a hlavně snižovat logistiku, kde při velkých vzdálenostech je uhlíková stopa obrovská.

Při směřování zemědělské politiky k soběstačnosti a k vyrovnanému rozpočtu za sektor zemědělství, musíme řešit následující:

1. Zemědělská půda je národní bohatství a základním výrobním prostředkem k zajištění potravin

- zemědělskou půdu musíme zúrodnovat a to zajistíme jen hospodařením na ní, s vyváženou živočišnou výrobou, ne jako v současné době, kdy živočišná výroba je několikanásobně nižší na 100 ha zemědělské půdy než v zemích EU15, tím chybí organická hmota v půdě a zadržování vody v půdě nefunguje. Trvale mluvíme o zatravňování, ale je třeba si uvědomit, že v současné době je pouze 31,1 % orné půdy z celkové rozlohy země, a to v žádné zemi s obdobným reliéfem není. Narostlá travní hmota je místo využití v živočišné výrobě mulčována.
- záborů nejkvalitnější zemědělské půdy pro výstavbu průmyslových hal a skladů je zvrhlost, ukazuje to na úroveň předešlých vlád a o cenách, za které byla nejlepší zemědělská půda vykupována je lépe ani nehovořit, vedlo by to k řadě spekulací.
- je nezbytné nastavit zákonem zákaz využívání nejlepších černozemních půd k výstavbě a u kvalitních zemědělských půd nastavit ceny za odnětí zemědělského půdního fondu na úrovni 3 až 5 krát vyšší než jsou v současné době. Je dostatek zchátralých areálů po zkrachovalých podnicích a ostatních ploch včetně méně kvalitních zemědělských půd.
- téměř všichni mluví o nedostatku vody v půdě, ale převážná většina parkovišť a odstavných ploch kolem supermarketů a výrobních či skladovacích hal je vybetonována či vyasfaltována. V zákonu o povolování staveb je nutné ihned řešit povinnost stavět vodopropustné plochy u velkých a větších staveb.
- řešit erozi a vsakování vody do půdy moderním hospodařením na bázi precizního zemědělství nikoliv nesmyslným zatravňováním, které vedou k nulové produkci a minimálnímu zasakování vody do půdního profilu.
- zákonem zabránit spekulativním nákupům půdy, což zvyšuje cenu a nájem půdy a tím dochází k snižování konkurenceschopnosti českých zemědělců (v úrodné Francii je průměrná cena zemědělské půdy cca 170 tis. Kč na hektar, v České republice přibližně 245 tisíc Kč na hektar zemědělské půdy).
- podpory na plochu je nezbytné podmínit chovem hospodářských zvířat k tvorbě organické hmoty v půdě a zvyšovat úrodnost půdy a na většině ploch nastavit pravidelné vápnění k snižování kyselosti půd. Počet velkých dobytčích jednotek na jeden hektar by se měl pohybovat od 0,6 do 0,8 dobytčích jednotek na 1 ha zemědělské půdy (v současné době je cca 0,38 VDJ/ha zemědělské půdy). **Tato výše zatížení na hektar zemědělské půdy by měla být podmínkou k vyplácení podpor na plochu (I. pilíř).**
- co nejdříve nastavit pravidla o kontrole řádného hospodáře na půdě = pravidelné rozbory půd na jednotlivých honech,

- = provést kontrolu humusu a huminových kyselin v půdě včetně aktuální kyselosti půd,
- = provést rozboru obsahu fosforu, draslíku a dalších prvků, které rozhodují o úrodnosti půd a následně o dosahovaném výnosu veškerých plodin. Výsledky těchto rozborů porovnat se stavem půd v roce 1990, případné zhoršování úrodnosti půd pak promítnout do vyplácení podpor všech dotací.
- zákonem nastavit podmínky koupě a prodeje zemědělské půdy (mimo severovýchodních států, kde zemědělská půda není tak kvalitní, mají téměř všechny státy EU tyto podmínky upraveny). Zemědělská půda je národní bohatství nikoliv běžná nemovitost, kde může volně vstoupit spekulativní kapitál. Zemědělskou půdu by měli nabývat fyzické či právnické osoby, které na ni hospodaří s péčí řádného hospodáře, akcionáře společnosti, jako podílníci ve společnostech, či členové orgánů v zemědělských společnostech apod.
- upravit stanovení minimální doby nájmu nejméně na sedm let (do půdy je nutné investovat, nemůže se každý rok měnit nájemce – organické hnojení k zvyšování či udržování stálého procenta humusu v půdě, vápnění, udržení potřebné kyselosti půd atd).

2. Zvýšení soběstačnosti na úroveň 70 až 90 % podle jednotlivých komodit

- využít produkci obilí k živočišné výrobě, ve které je soběstačnost jedna z nejnižších, obilí nelze vyvážet jako surovinu a značný nedostatek fosforu řešit drahými nákupy, je nutné fosfor do půdy vracet v hnojení statkovými (chlévková mrva, kejda, drůbeží podestýlka, komposty) bez jejich produkce hospodářskými zvířaty nemůžeme naplnit potřebu organické hmoty jen zaoráváním rostlinných zbytků. S okamžitou platností přijmout zákaz výroby slaměných a senných granulí ke spalování v kotelnách doma i v zahraničí.
- v produkci zeleniny, ovoce a ranných brambor vytvořit podmínky k investování do zavlažovacích systémů, výstavby skladů a do zakládání trvalých porostů (sady, vinice atd.), nejúrodnější půdy v povodí řek jsou zavlažované minimálně, produkce ovoce, zeleniny a brambor se pohybuje kolem 30 % národní potřeby; tyto komodity dovážíme ze zemí, kde neznáme jaké jsou používány chemické ochranné prostředky, hnojení a logistikou navyšujeme uhlíkovou stopu atd.
- podpory je nutné směřovat do průměrných a nadprůměrných podniků, každá vložená koruna musí zvýšit výkonnost a současně udržet dobrý stav krajiny, voda se zadrží v půdě jen pokud se na ni hospodaří.

3. Společnou zemědělskou politiku I. pilíře (přímé platby na hektar) řešit tak, aby podpořila postupné zvyšování soběstačnosti

Pokud mluvíme o společné zemědělské politice a jednotném trhu musí dojít:

- k harmonizaci plateb v EÚ 27, tj. sjednocení plateb, nebo jejich sblížení, vždyť v I. pilíři (v přímých platbách) má Holandsko 393 eur/ha, Česká republika 234 eur/ha, Chorvatsko a Litva 95 eur/ha. Využívání diametrálně rozdílných podpor přispívá k vytlačování později přistoupivších zemí z trhu a místo sblížení úrovně v EU 27 dochází k zvyšování rozdílů a stagnaci výkonnosti celé EU (není využit potenciál všech zemí), tím EU bude ztrácet na dynamickém rozvoji a současně může zaostávat proti světovým velmocím.
- v zemích, kde je koncentrována výroba, která je zajišťována většími podniky, je nezbytné využít redistributivní platbu, tj. zvýšenou podporu na prvních např. 100 ha zemědělské půdy ve výši 5 až 10 % přímých plateb a tím podpořit menší hospodářství s nižší produktivitou práce, což vyloučí povinnost zastropování (tj. vyplacení celkové podpory pouze do výše 60 tis. eur bez ohledu na velikost podniku).
- k správnému využívání peněžních prostředků je nezbytné poskytnout podpory v I. pilíři (přímé platby na plochu) jen těm, kteří tvoří produkci (tržby). V současné době je v České republice téměř 32 tis. žadatelů o dotace, ale jen 1850 z nich tvoří více než 80 % zemědělské produkce.
- směřování většího objemu dotací z I. pilíře na citlivé komodity zvýšit na 25 % ze současných 15 % (podpora na pěstování zeleniny, ovoce, brambor a na chovy hospodářských zvířat). Staré země tlačí na snížení těchto podpor pod 15 %, důvodem je ale už existující podpora těchto komodit z dotací na farmu, které jsou uplatňovány jen u starých zemí EU15, a ty se pohybují kolem 20 % (např. Finsko 19,6 %).

4. U Společné zemědělské politiky, II. pilíř (rozvoj venkova) je nezbytné prosadit stejné kofinancování ze státního rozpočtu u všech zemí EU 27 a strukturu II. pilíře upravit ve prospěch investic

- kofinancování II. pilíře z národního rozpočtu je v současné době v rozsahu 15 až 100 % (Slovensko 25 %, Česká republika 35 %, SRN a Holandsko 59,5 %, Rakousko 100 %). Jak je možné mluvit o Společné zemědělské politice a řešení konkurenceschopnosti? Kofinancování je nutné sblížit např. na 45 až 50 %, aby nemohl být narušen společný trh a úroveň jednotlivých zemí se sblížovala. Investice je nezbytné navýšit na maximální výši a směřovat hlavně do živočišné výroby, zavlažování a produkce zeleniny, ovoce, brambor a pod..
- prosadit jako u I. pilíře vyšší zatížení velkou dobytčí jednotkou na hektar (zvýšit počet chovaných hospodářských zvířat) jako podmínku pro investiční dotace.

- u bioprodukce posílit podpory tam, kde výroba dosáhne úrovně alespoň 50 % konvenčního zemědělství.
- podporovat ty hospodáře, kde dochází k růstu výroby a současně je zajištěna údržba krajiny, jedná se o ty kteří pečují o půdu s péčí řádného hospodáře (neklesá humus, fosfor, draslík a nezvyšuje se kyselost půdy).
- podpořit precizní zemědělství, jedná se o protierozní a krajinnotvorné technologie, kde jsou zapojeny meziplodiny a je zajištěna trvale zelená krajina. Zde je největší prostor pro Ministerstvo životního prostředí, které pokud chce mluvit a rozhodovat o zemědělství, musí si doplnit základní znalosti agronomie a chovu hospodářských zvířat a mít na paměti též informace o světovém zemědělství, které je a vždy bude Evropské unii konkurentem. Řešení podpor na biodiverzitu a celkovou péči o krajinu musí vycházet i z rozpočtu Ministerstva pro životní prostředí.

5. Národní podpory

- jsou největší problém EU 27, národní dotace před vstupem 2004 nebylo třeba notifikovat a každá země si řešila vlastní problémy v jednotlivých komoditách individuálně. Jednotlivé země EU 15 si vytvořili podpory přes ministerstvo zemědělství, ministerstvo životního prostředí, ministerstvo místního rozvoje, ministerstvo sociálních věcí, jednotlivé území či správní celky své země a státní fondy hmotných rezerv. Po roce 2004 již probíhá v Bruselu notifikace (schvalování) národních podpor, nové země pak v součtu notifikovaných a nenotifikovaných podpor dosahují úrovně pouze 20 až 25 % oproti zemím EU 15 a to je jeden z významných důvodů nekonkurenceschopnosti na trhu s potravinami.
- není možné tolerovat čtyř až pěti násobné rozdíly v objemu podpor na jednotku mezi Českou republikou a starými zeměmi EU.
- tato neřešená disproporce vytlačuje naše kvalitní a nákladově konkurenceschopné výrobky živočišného původu z vlastního trhu, země se stává kolonií a lidé námezdní silou pro u nás podnikající subjekty ze starých zemí. Půda je extenzivně využívána a zajišťuje jen cca 50 % soběstačnosti, ale je schopna naplnit naše potřeby v řadě komodit být i exportní zemí a současně záporné saldo ze zemědělské výroby vyřešit. Současná soběstačnost v jednotlivých komoditách je následující:
  - zelenina 25 %
  - ovoce 30 %
  - hovězí maso 100 % (spotřeba 23,5 kg na obyvatele/rok v roce 1989 a v roce 2017 spotřeba 7,8 kg na obyvatele/rok)
  - vepřové maso 36 až 38 %
  - drůbeží maso 54 až 64 %
  - vajíčka 54 až 60 %

- mléko 88 až 90 % včetně výrobků a spotřeb do cukrárenských a pekárenských výrobků. V 1990 jsme byly soběstačny ve všech základních komoditách, přičemž docházelo ještě k vývozu některých rostlinných a živočišných komodit.
- deficit agrárního sektoru v roce 2018 překročil 30 mld. Kč a v letošním roce se pravděpodobně přiblíží ke 40 mld. Kč. Tento výsledek je úplně zbytečný, jelikož naše zemědělství a potravinářství je schopné zabezpečit vyrovnaný agrární účet.

6. Řešení těžko pojistitelných rizik

- vznikající rizika při zemědělském podnikání, která nelze řešit běžným pojištěním jako je sucho, záplavy, zhroucení trhu u základních zemědělských komodit (zejména u mléka, vepřového masa, drůbežího masa), které by vedlo k likvidaci odvětví vyžaduje řešení formou vytvoření fondu těžko pojistitelných rizik, kde by zemědělci vlastnili 50,1 % a stát 49,9 % a ve stejném procentu by také každoročně do tohoto fondu přispívali. Celkový roční příspěvek by tvořila částka kolem 1,5 až 2 mld. Kč.
- pro čerpání by byla nastavená přesná pravidla, například: škody na rostlinné výrobě by se řešili až nad 10 % z produkce z průměrných výsledků za posledních 7 let. U základních komodit živočišné výroby by bylo čerpání při poklesu ceny uvedených komodit pod nákladovou cenu sníženou o odpisy (příkladem může být nákladová cena mléka 8,20 Kč za litr minus odpisy na jeden litr mléka 0,60 Kč na litr, tj. 7,60 Kč na litr). To znamená, pokud by cena mléka klesla pod 7,60 Kč za litr, mohla by se kompenzace z fondu těžko pojistitelných rizik uplatňovat.

7. Zvýšení povědomí obyvatelstva o celé vertikále výroby potravin

- značná neznalost výroby a zpracování zemědělské produkce za přispění mediálního prostoru, kde probíhá dehonestace práce v zemědělství bez možnosti komunikace s odborníky přispívá k negativnímu vztahu k jednomu ze čtyř základních faktorů existence lidstva (vzduch, voda, půda, potraviny).
- důvody jsou obrovská nabídka levných dotovaných potravin na pultech v celé EU, podpory do zemědělství nemá hospodář, ale spotřebitel. Spotřebitel nemá tušení, jaká je skutečná cena potravin. Přitom ekonomika jednotlivých hospodářů je dost žalostná přes velmi dobré výsledky v rostlinné a živočišné výrobě, kde se v rámci EU 28 umístíme do 7. místa (v produkci mléka na dojnici 4. místo v Evropě a 6. na světě).
- pokud bude dostatek levných potravin bude se velmi těžko přesvědčovat spotřebitel o reálné situaci v zemědělství. O tom, že podpory do zemědělství jsou pro spotřebitele tedy voliče, ukáží na několika číslech.

Vstupy ve srovnání s rokem 1990 se zvýšily následovně: zemní plyn zdražil 15 krát, elektřina 15 krát, pohonné hmoty 17 krát, stroje 14 krát atd. Cena za zemědělské výrobky, obilí, mouku, vepřové maso, drůbeží maso atd. se v průměru pro zemědělce zvýšila pouze o 60 %, to je realita, o tom by měli informovat média veřejnost. Za krátkou dobu v roce 2050 bude na naší planetě cca 10 mld. obyvatel a případně méně než 0,15 ha zemědělské půdy na obyvatele planety a dojde k 3 až 4 krát vyššímu růstu střední třídy obyvatelstva, kteří si budou moci potraviny koupit. Vzroste potřeba potravin minimálně o 70 %, proto bychom měli o zemědělské výrobě přemýšlet úplně jinak než prezentují média a ti kdo nikdy nezažili nedostatek potravin.

8. Nezbytností je informovanost o skutečném využívání přípravků na ochranu rostlin a průmyslových hnojiv naše obyvatelstvo

Velká část našeho obyvatelstva na svých facebookových stránkách, či jiných prostředcích sděluje za podpory médií, že naši zemědělci neúměrně používají chemii či průmyslová hnojiva. Jedná se o dezinformace, ať už úmyslně či z neznalosti. V České republice se použije za rok 1,85 kg účinných látek na hektar za rok. V Rakousku je to přes 2,5 kg, v Německu více než 3 kg, v Holandsku 6,2 kg a v Belgii 7,8 kg. Nižší spotřebu přípravků na ochranu rostlin mají pouze země, kde podmínky pro zemědělskou výrobu jsou nevhodné, jedná se například o Řecko, Kypr, Maltu a jiné.

- stejný stav je při používání průmyslových hnojiv, kde spotřeba se pohybuje kolem 129 kg čistých živin na hektar zemědělské půdy, všechny státy EU 15 spotřebovávají podstatně více např. Holandsko a Belgie kolem 300 kg čistých živin na hektar, přesto naše výsledky u produkčního zemědělství jsou na úrovni vyspělých států EU. Je nezbytné prezentovat reálné skutečnosti nikoliv naslouchat samozvaným ekologům, kterým chybí elementární znalosti a pravdivé informace.

POTRAVINÁŘSTVÍ

1. Podpora českých potravin

Pro podporu českých potravin je nutné sjednotit značení potravin českou státní vlajkou na viditelné straně pro spotřebitele. Pokud má potravina českou státní vlajku, musí být ze 100 % české suroviny (mimo koření a obalu). Jakékoliv výjimky či úlevy přinesou jen manipulace, podvody a nepomohou výrobcům, zpracovatelům českých surovin ani spotřebitelům. Současná praxe, kde je zabalení výrobků v České republice, dává možnost na povrchu obalu mluvit o českém výrobku a někde na špatně viditelném místě a ještě miniaturní písmeny se dozvíme o skutečném původu suroviny. Jde o zbytečné matení spotřebitele. Na vrchní straně například masného výrobku je nutné uvést kde bylo zvíře narozeno, kde odchováno, kde poraženo, kde bylo zboží

zpracováno a zabaleno. Spotřebitel pak může preferovat region a chovatele od kterého pochází surovina pro výrobu konečného výrobku.

Je současně nezbytné oddělit v regálech české výrobky, se 100 % českou surovinou, aby měl zákazník přehled a neztrácel čas a obchodníci si nehráli na schovávanou, jak to v současné době je u velké části potravinářských výrobků.

U českých potravin je nutné vidět hygienickou kontrolu celé vertikály, která zabezpečuje zdravotní bezpečnost a hlavně čerstvost zboží a minimální uhlíkovou stopu. Kontrola českých potravin je jedna z nejdůslednějších na světě.

2. Podpora nákupu inovativních technologií z investic z II. pilíře Společné zemědělské politiky

Druhý pilíř, program rozvoje venkova, je tvořen z prostředků EU a z kofinancování státem, v současném období je kofinancování českým státem ve výši 35 % (v některých státech EU 15 je to až 100 %, jako například Rakousko a téměř 60 % Spolková republika Německo a Holandsko). Tento pilíř by měl doznat strukturálních změn ve prospěch investic, které zajistí trvalé zvyšování produktivity práce a technická úroveň výroby potravin bude odpovídat nejnovějším světovým trendům. Jen uvedený směr v potravinářském průmyslu zajistí konkurenceschopnost v tuzemsku i v zahraničí.

3. Podpora produkce QCZ potravin (jedná se o výrobu kvalitních potravin z certifikovaného zboží)

- krmiva z domácí produkce, které jsou pod kontrolou (rostlinolékaři, osiváři, veterináři atd.)
- zvířata odchovaná v českých provozech pod kontrolou, kde jsou zajišťovány životní podmínky zvířat (kontrolují plemenáři, veterináři atd.)
- zvířata vykrmovaná v českých provozech z certifikovaných krmiv (non GMO – bez použití geneticky modifikovaných rostlin), bez ošetřování nepovolenými prostředky (*neonikotinoidy* apod.), nepoužívání hormonů a antibiotik atd.
- zvířata poražená a zpracována v domácích provozech, kde je zajištěn stály veterinární dozor, který dohlíží na zacházení se zvířaty a na používání povolených přísad a komponentů do uzenářských a dalších výrobků.
- balení výrobků ve zpracovatelských provozech pod trvalou veterinární kontrolou.

4. Podpora řešení zákona o významné tržní síle

Vypracování a schválení zákona o významné tržní síle:

- zákon musí zajistit vyvážené obchodní vztahy mezi prvovýrobcem x zpracovatelem x maloobchodním prodejcem s tím, že spotřebitel obdrží odpovídající kvalitu za odpovídající cenu,

- spotřebitel má zájem nakoupit za co nejlepší cenu a to vede prodejce nakoupit co nejlevněji surovinu bez ohledu na její kvalitu a samozřejmě na kvalitu výrobků a nutriční hodnotu a složení výrobků,
- výrobce produktu je tlačení cenou nikoliv kvalitou,
- tento nešvar vede k snižování kvality běžných spotřebitelských produktů a tím nepřispívá k zkvalitňování potravin a nepůsobí na zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva, ale naopak. Zdravá výživa je základem dlouhověkosti a snižování spotřeby léků a samotného léčení, ale i kvality našeho života,
- je nezbytné omezit promoční akce za nesmyslně nízké ceny (za které není možné vyprodukovat ani základní suroviny), které nevedou k zvyšování nutriční hodnoty potravin. V akcích se prodává 70 až 80 % základního potravinářského zboží (v Německu 18 až 19 %, jde spíše o doprodeje nebo o nově zaváděné výrobky na trh).
- stejně tak prodej za podnákladové a podnákupní ceny:
  - = tlačí na nižší kvalitu; aby dodavatelé nezkrachovali využívají suroviny nižší kvality a receptura je nastavena k nejlevnějším a méně kvalitním surovinám
  - = podnákladové ceny tlačí české producenty, kteří mají nižší podpory než v zemích EU 15 k mizivé rentabilitě a ukončení výroby, tím je uvolňován trh pro cizí zboží, které se nevyrábí laciněji, ale je podstatně více dotováno, ale tuto skutečnost spotřebitel nezná
  - = běžný spotřebitel pak nemá nejmenší tušení kolik má potravina skutečnou hodnotu a hospodaření s ní je vidět v popelnicích.
- tento zákon musí vyřešit vyváženost smluv mezi dodavateli a maloobchodními prodejci posílením postavení nejslabšího a nejzranitelnějšího článku, to je prvovýrobce. Jinak prvovýrobce zlikvidujeme i z jeho domácí produkci, uvolníme trh pro dovozce, který bude dovážet nadprodukcí z jiných zemí.

5. Jaký je pohled na zemědělství a jaká je skutečnost v současné době (Zdroj: František Čuba a kol.: ÚVAHY. 2019. výtiskl: www.TiskovyExpress.cz, 93 s.)

- zemědělci jsou konfrontováni s názorem, že dlouhodobě ztrácejí svou výkonnost.
- slovo soběstačnost je zlehčováno slovy: „Není dostatek potravin v supermarketech?“ nebo „Potravin je dostatek, co potřebujeme a nemáme, dovezeme.“

To vede značnou část populace k úvaze: „ZRUŠME ZEMĚDĚLSTVÍ! A když ne my, udělá to někdo jiný!“ Podle představ Evropské unie a zahraniční konkurence, by se naše potravinová soběstačnost měla snížit o dalších 30 %.

Tohoto poklesu může být dosaženo usměrňováním a snížením podpor o dalších 5 % s tím, že tato podpora bude vyplácena malým a středním zemědělcům. To znamená, že většina našich významných producentů nedostane NIC.

Po malých zemědělcích chceme, aby v konkurenci s vyššími dotacemi poráželi velké zahraniční obry a vítězili nad nimi, výsledek je zřejmý, prohráváme na každém kroku, kde si o to řekneme.

Dnešní rádo by zemědělci místo, aby hledali nové příležitosti v inovacích a intenzivní výrobě, jen čekají na dotace ve formě „peněz“ za hektar z neobdělávané půdy či jen posekané trávy na zemědělské půdě.

Co a kde se bude produkovat rozhodují evropští úředníci v Bruselu usměrňováním dotací. Stát jim k tomu předal pravomoce a bojí se vzít si je zpět.

Je zřejmé, že zákon o rozpočtových pravidlech číslo 218/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů, že dotace jsou ze samého principu nespravedlivé a silně narušují rovnováhu trhu. O tom, kdo bude čerpat dotace totiž rozhoduje úředník a není proti tomu odvolání. Dotace jsou z veřejných zdrojů (státní nebo z EU) a zde by se zásady právního státu dodržovat měly.

Slycháme, že neviditelná ruka trhu a spotřebitel je ten, kdo se o vše spravedlivě postará. To ale nefunguje, protože celý systém je pokřivený.

Základní myšlenka vzniku společné zemědělské politiky byla zakotvena již v Římské smlouvě o založení EHS z roku 1957 (Německo, Francie, Itálie, Benelux měli společný záměr ZAJISTIT POTRAVINOVOU SOBĚSTAČNOST A ODPOVÍDAJÍCÍ ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ V POTRAVINÁCH). Zemědělce ale nikdo nenutil, aby svou výrobu přizpůsobovali poptávce, vlivem značných národních podpor se objevila nadprodukce.

Vstup nových zemí do Evropského trhu na začátku devadesátých let znamená další problém. Západní země vidí příležitost v umístění nadprodukce na nové trhy, ale překážkou je velmi výkonné zemědělství vstupujících zemí.

Tento problém je řešen postupným převzetím distribuce, která je dnes většinou ovládaná zahraničním kapitálem. K snížení konkurenceschopnosti pak dochází návratem k drobnému zemědělskému podnikání.

Tento stav je dále řízen pomocí dotací, kdy došlo k totální závislosti a tím i ovládatelnosti našeho zemědělství.

Zemědělci a potravináři si myslí, že se nic nezmění. Stále si opakují staré známe, že „Jíst se musí“ a „Lidé budou chtít vždy jíst“ a proto budou mít vždy pro koho vyrábět.

To je ale narušená konkurenceschopnost na trhu z důvodu nerovnoměrných podpor a hlavně národních podpor největších producentů. Naše vláda však nemá možnost nastavit stejné podpory, což neumožňuje jak síla domácího rozpočtu, ale naše vláda musí respektovat rozhodnutí evropské unie, které jsou ve prospěch nejsilnějších zemí tj. Německo a Francie.

Je na nás vytvářen další tlak od nadnárodních společností a Evropské unie, aby byly tyto záměry o útlumu zemědělství u nás realizovány.

Podívejme se na Evropu a sílu jednotlivých států v tvorbě HDP.

1. skupina Velká Británie, Španělsko, Francie, Německo, Itálie tvoří 70 % evropského HDP
2. skupina státy Beneluxu, Irsko, Dánsko, Rakousko, Švédsko a Finsko tvoří 19 % HDP Evropské unie
3. skupina Česko, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Portugalsko, Řecko, Malta a Kypr tvoří 9 % HDP EU
4. skupina Estonsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko tvoří 2 % HDP EU

Svět se mění, Británie není v potravinách soběstačná a při tvrdém odchodu z Evropské unie může řešit dostatek potravin dovozem z USA a zemí Mercosuru a EU zůstane zboží na skladech.

USA a Velká Británie začaly uzavírat své hranice v souladu s přechodem na Novou epochu.

Nedávno byly v EU snahy vytvořit dvourychlostní Evropu a 22.1.2019 jsme se dozvěděli, že Německo a Francie v tichosti podepsaly kooperační a integrační smlouvu, která z nich vytvoří superstát.

Globální kapitalismus se pomalu vyčerpává vlivem snižování se rozdílů ve mzdách pracovní síly na celém světě a nastávající změny jsou přirozeným procesem.

Otázka zní, jsme připravení na změny? A v které Evropě chceme být? Jsme spokojeni se současným stavem? Naše zemědělství hledá peníze tam, kde nejsou a nehledá je tam, kde jsou.

Systém dotací zemědělství v současné době demoralizuje.

Chceme-li se srovnávat s vyspělými zeměmi světa, pak musíme fungovat naprosto stejně jako vyspělé země.

Abychom byly konkurence schopni, musíme vyřadit podporu starých postupů a podporovat pouze moderní technologie. Stejně, jak to provádí nejvyspělejší země.

Dnes je nám v EU předkládáno, že vrchol je biokvalita, kterou dokáží produkovat pouze malí zemědělci. Tato biokvalita je ale mnohdy špatně pochopena a znamená obrovskou fyzickou dřinu a návrat do úrovně Marie Terezie.

Kvalita je především čerstvost.

Špičkové zemědělství se realizuje dlouhodobě ve Spojených státech. Je zde realizováno nespočet inovací a nových moderních postupů. Oni dobře vědí, věda a inovace je jediná cesta vpřed. (Vertikální farmy vyřazují efekt čtyř ročních období).

Kvalita a čerstvost nesrovnatelná a záruční doba násobná (High Pressure Processing HPP = zpracování potravin pod vysokým tlakem). Pod tlakem 6000 barů jsou zničeny všechny bakterie, plísně a viry, chuť je nezměněna a třicet dní vydrží produkt čerstvý bez konzervace a narušení struktury produktu.

Pouze potraviny nám mohou dát pocit nezávislé svobody rozhodování. **MY JSME V SITUACI, KDY JSME ZÁVISLÍ (VYDÍRATELNÍ)** a to v časech velkých změn v Evropě. V době, kdy je Británie mimo EU a nové uskupení Franko-Německé, bude hledat rychle nový trh po svoji produkci. Stačí pouze omezit tu obří podporu dotací (30 %) a všichni naši zemědělci s úrovní Marie Terezie zbankrotují a vyklidí trh. V ten moment nebudeme pány v naší zemi.

Moderní zemědělství se dnes nedělá na dvoře, ale využijí se nejnovější poznatky vědy a výzkumu, které dokážou být vysoce konkurence schopná i bez dotací. **A TO BY MĚL BÝT NÁŠ DNEŠNÍ CÍL!**

6. TROCHU REALISTICKY POHLED NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (Zdroj: František Čuba a kol.: ÚVAHY. 2019. výtiskl: www.TiskovyExpress.cz, 93 s.)

Člověk začal přetvářet životní prostředí k obrazu svému přibližně před 10 000 lety.

Je nám předkládána iluze o nejkrásnější modré planete ve vesmíru, která je našim domovem. Je našim domovem, ale také krutým hostitelem. Člověk, aby přežil, se musí stát ještě krutějším predátorem a musel se naučit využívat celé spektrum fauny a flóry.

Planeta nás denně staví do konfrontace s nepřátelským prostředím jiných predátorů, parazitů, bakterií, virů a různých jiných forem katastrof.

Jsme schopni cestovat tisíce kilometrů po planetě, ale pár kilometrů nad planetou, již není vzduch, nám dělá obrovské potíže.

Hledáme jiné lepší světy, kde hlavním kritériem života je VODA, VZDUCH A PŮDA. Bez vody jsme schopni přežít nejvýše dny a bez vzduchu jen minuty! Bez půdy není možné nasýtit obyvatelstvo naší planety.

Pokud chceme jako druh na této planetě zůstat, musíme především přežít.

VODA, VZDUCH, PŮDA A ČLOVĚK musí být vždy na prvním místě.

To je základ filozofie při udržování životního prostředí. Nemůžeme nadřazovat nic nad člověka a musíme chránit především vodu, vzduch a půdu.

Jsme vodní planeta, přesto lidstvo není schopno zabezpečit dostatek pitné vody pro lidstvo. Na planetě je jenom 3 % sladké vody a pouze 1 % vody pitné.

Na našem území pitné vodu máme, ale nejsme schopni pochopit, že pitná voda má větší hodnotu než ropa a plyn.

Jsme střecha Evropy, z které voda jen odtéká, a to především z Labe, Odry a Moravy, ale žádná voda k nám nepřitéká.

Jak naše populace roste a civilizace sílí, tlak a nároky na množství sladké vody se zvyšují.

Jsme zodpovědní pouze sami sobě, jak se o vodu dokážeme postarat. Naši předci to chápali lépe než my nyní. V České republice bylo vybudováno úžasné dílo, které se nazývá Vltavská kaskáda.

Při suchu, jaké Česko postihlo v roce 2018, by Vltava v Praze byla zapáchající stoka plná leklých ryb, jako např. v roce 1904 nebo v letech 1538 a 1674, kdy podle kronikářů bylo možné na některých místech v Praze přejít řeku po kamenech suchou nohou.

To by způsobilo v dnešní době nejen ekologickou katastrofu a hygienické problémy, ale také energetický kolaps v Čechách, Temelín by se ocitl bez chladicí vody a průmyslové a potravinářské podniky by museli výrazně omezit provoz.

Naopak toto dílo prokazatelně, stejně jako ve slovenském Gabčíkově, rozšířilo faunu a flóru a zlepšilo životní prostředí v okolí těchto projektů.

Tyto známé skutečnosti by nás měli vést k akci nenechávat vodu jen tak odtékat pryč.

Projekt Dunaj, Odra, Labe je přesně tím, co nám může v budoucnu zajistit bezpečné množství vody pro naše další generace. Blokování kvůli sporům o finanční náročnost tohoto projektu a hledání návratnosti ze strany dopravního využití je zcela mylné.

Především voda je v tomto projektu prioritou, doprava je v tomto případě pouze významný ekologický bonus.

Hodně se udělalo v otázce čistějšího vzduchu. Jsme neoblomní v postoji k průmyslovým podnikům a chceme víc, což je správné, ale zcela jsme rezignovali v boji o čistější vzduch s ekologickými organizacemi.

Je známá řada případů, kdy při plánování obchvatů měst blokují ekologické organizace výstavbu obchvatů měst a dálnic, protože upřednostňují křečka, či jiné hlodavce před člověkem. Výsledkem je, že obyvatelé musí dýchat nekvalitní vzduch, protože tranzitní doprava projíždí středem města.

Co dělá ministerstvo životního prostředí? NIC! Proč není tak důsledné k ekologickým organizacím a neuplatňuje stejné sankce, tak jako v případě průmyslových podniků, které znečišťují vzduch? Protože nemá oporu v zákoně:

Zákon číslo 17/1992 Sb. o životním prostředí ve znění pozdějších předpisů říká, v § 2 Životní prostředí „životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organizmy, ekosystémy a energie.“ Jinými slovy, člověk je na úrovni organismu například viru a bakterie! Mají tedy stejná práva jak člověk!

Musím konstatovat, že ekoteroristi nejsou žádní teroristi, ale jsou to lidé dodržující zákon a žádající vymahatelnost. Podle tohoto zákona naopak KAŽDÝ ČLOVĚK v naší zemi se stává teroristou porušujícím zákon této země už jenom tím, že dýchá a jeho imunitní systém usmrcuje viry!!!

Naše společnost dnes funguje proto, že tento zákon téměř nikdo nečetl a naštěstí se jím neřídí!

To je ovšem NEPŘIJATELNĚ PRO ŘÍZENÍ STÁTŮ!

Ministr životního prostředí:

a) buď ten zákon nečetl nebo

b) ho četl, ale nepřemýšlel u toho! (to je asi trvalé). Celý zákon je paskvil a doporučuji si ho přečíst!

Jednoduchý, srozumitelný zákon by měl říkat, že nic nemůže být nadřazeno nad člověka, vodu, půdu a vzduch. Je nutné nastavit jasné a jednoduché priority.

Ministerstvo životního prostředí by se mělo velmi tvrdě postavit na stranu člověka, vody, půdy a vzduchu. Nenechat se vydírat různými aktivisty a zasáhnout proti praktikám, kdy veš se povyšuje nad člověka.

Při posuzování všech projektů od zónování parků až po hospodaření s odpady by se měla hledat odpověď na zásadní otázku: „JAK TO PROSPĚJE ČLOVĚKU, OCHRANĚ VODY, VZDUCHU A PŮDY?“ Vše ostatní je vedlejší.

Zpracoval: Ing. Zdeněk Jandejsek, CSc., prezident AK ČR